

Graflar (Graphs)

- Graf gösterimi
- Uygulama alanları
- Graf terminolojisi
- Depth first dolaşma
- Breadth first dolaşma
- Topolojik sıralama

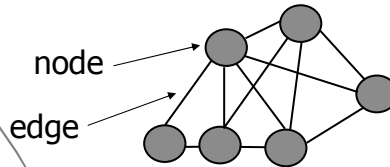
Yrd.Doç.Dr. M. Ali Akcayol

G. Ü. Bilgisayar Mühendisliği Bölümü

Graflar

- Graflar bilgi parçaları arasındaki ilişkileri gösterirler.
- Bir G graf V ile gösterilen node'lardan (verteks) ve E ile gösterilen kenarlardan (Edge) oluşur. Her kenar iki node'u birleştirir.
- Her node bir bilgi parçasını gösterir.
- Her kenar iki bilgi arasındaki ilişkiyi gösterir ve (u, v) şeklinde ifade edilir. (u, v) iki node'u gösterir.

G. Ü. Bilgisayar Mühendisliği Bölümü

Graflar

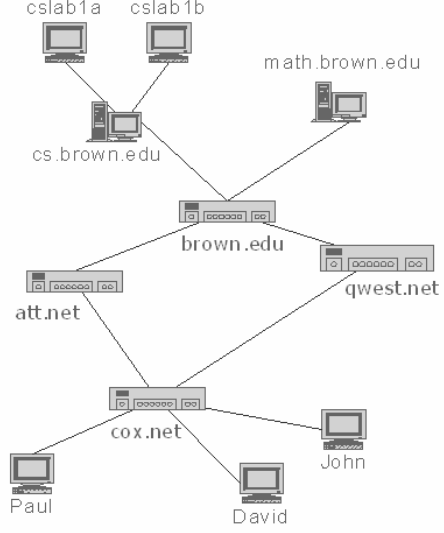
Uygulama alanları

Elektronik devreler
Baskı devre kartları (PCB)
Entegre devreler

Ulaşım ağları
Otoyol ağı
Havayolu ağı

Bilgisayar ağları
Lokal alan ağları
internet

Veritabanları
Entity-relationship diyagramı

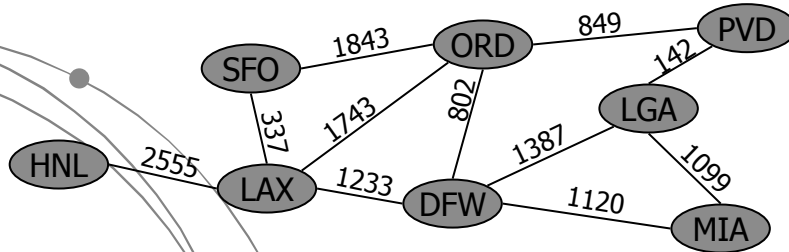

G. Ü. Bilgisayar Mühendisliği Bölümü

Graflar

Örnek gösterim:

- Aşağıdaki şekilde her bir node üç karakter kodlanmış olarak bir havaalanını göstermektedir.
- Her bir kenar iki node arasındaki uçuş rotasını ifade etmekte ve iki node arasındaki uzaklığı ifade etmektedir.

G. Ü. Bilgisayar Mühendisliği Bölümü

Graflar

Kenar türleri:

- **Directed edge (Yönlendirilmiş kenar)**
  - Sıralı node çiftleriyle ifade edilir. (u, v) ile (v, u) aynı değildir.
  - İlk node orijin ve ikinci node ise hedef olarak adlandırılır.
  - Örnek: iki nokta arasındaki uçuş.
- **Undirected edge (Yönlendirilmemiş kenar)**
  - Sırasız node çiftleriyle ifade edilir. (u, v) ile (v, u) aynı şeyi ifade ederler.
  - Örnek: uçuş rotası
- **Yönlendirilmiş graf**
  - Bütün kenarları yönlendirilmiş graftır.
- **Yönlendirilmemiş graf**
  - Hiçbir kenarı yönlendirilmemiş graftır.

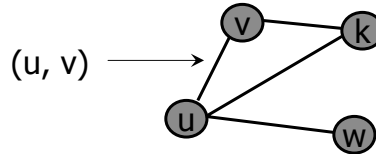
G. Ü. Bilgisayar Mühendisliği Bölümü

Graflar (Terminoloji)

Komşu (Adjacent)

- Eğer $(u, v) \in E$ ise u ve v node'ları komşudur.

u ve v komşudur
 v ve w komşu değildir

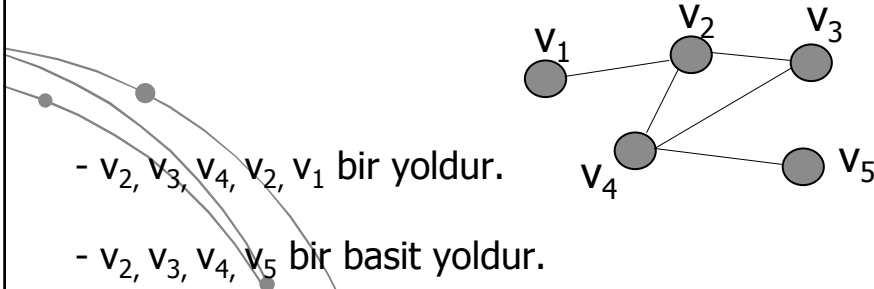

G. Ü. Bilgisayar Mühendisliği Bölümü

Graflar (Terminoloji - devam)

Yol ve basit yol

- Bir yol v_1 den v_k ya kadar sıralı node'ları $(v_1, v_2), (v_2, v_3), \dots, (v_{k-1}, v_k)$ kenarlarıyla birbirine bağlar.
- Bir basit yolda her bir node sadece bir kez bulunur.

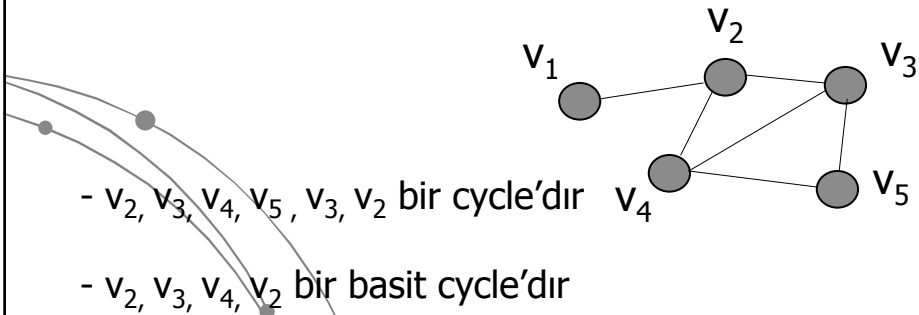

G. Ü. Bilgisayar Mühendisliği Bölümü

Graflar (Terminoloji - devam)

Cycle ve basit cycle

- Bir cycle bir yoldur ve başlama ve bitiş node'ları aynıdır.
- Bir basit cycle'da başlangıç ve bitiş node'ları hariç tüm node'lar sadece bir kez bulunur.

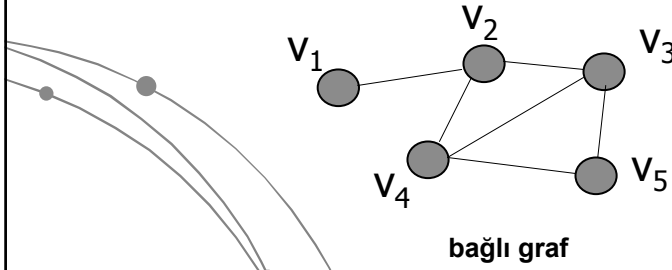

G. Ü. Bilgisayar Mühendisliği Bölümü

Graflar (Terminoloji - devam)

Bağlı ve bağlı olmayan graf

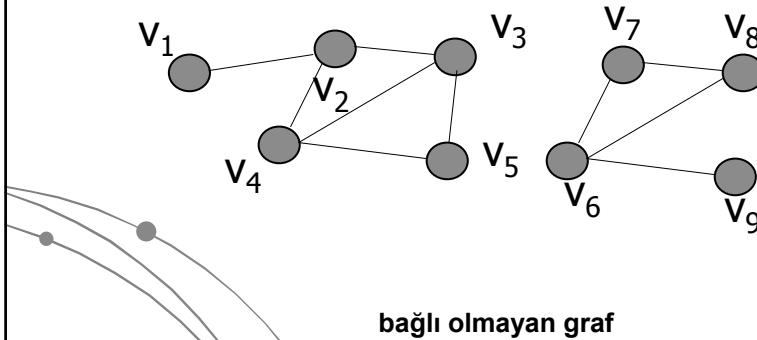
- Eğer bir graftaki tüm node'lar arasında en azından bir yol varsa **bağlı graf**tır.
- Eğer bir grafta herhangi iki node arasında yol bulunmuyorsa **bağlı olmayan graf**tır.

G. Ü. Bilgisayar Mühendisliği Bölümü

Graflar (Terminoloji - devam)

Bağlı ve bağlı olmayan graf (devam)

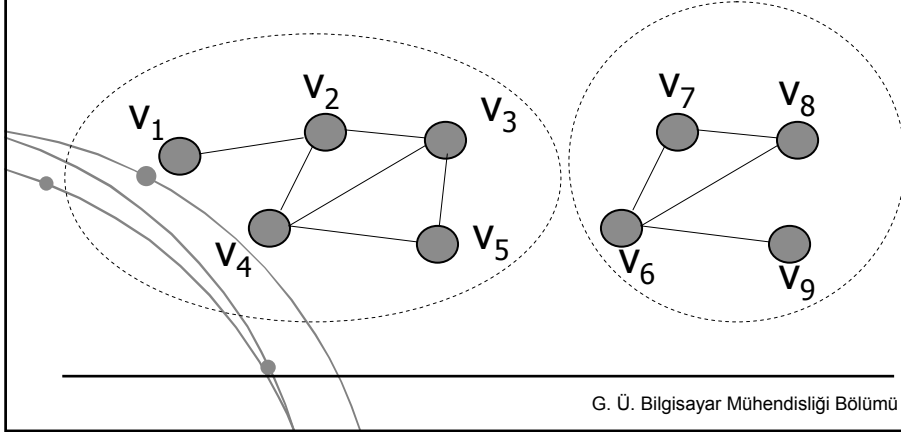

G. Ü. Bilgisayar Mühendisliği Bölümü

Graflar (Terminoloji - devam)

Bağlı eleman (connected component)

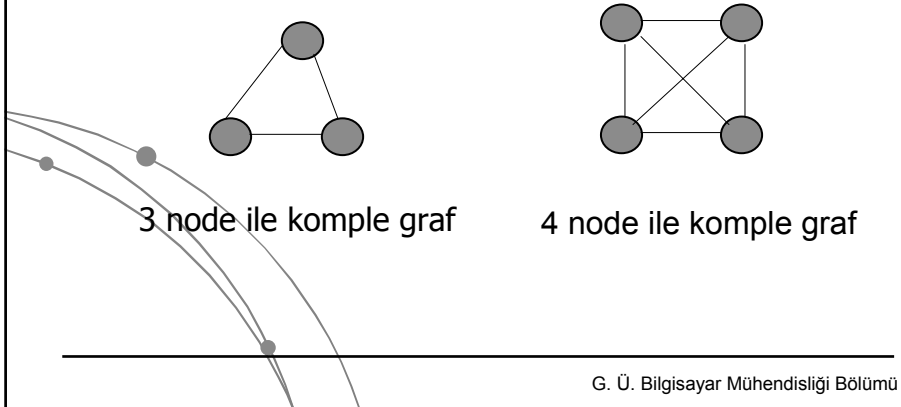
- Eğer bir graf bağlı değilse, bağlı alt gruplara gore parçalanabilir. Bu parçaların herbirine bağlı eleman denir.

Graflar (Terminoloji - devam)

Komple graf

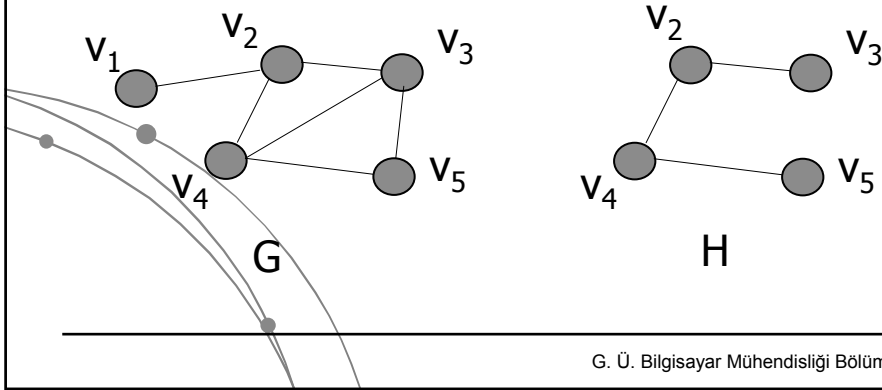
- Eğer bir graftaki her iki node arasında bir kenar varsa komple graftır.

Graflar (Terminoloji - devam)

Alt graf

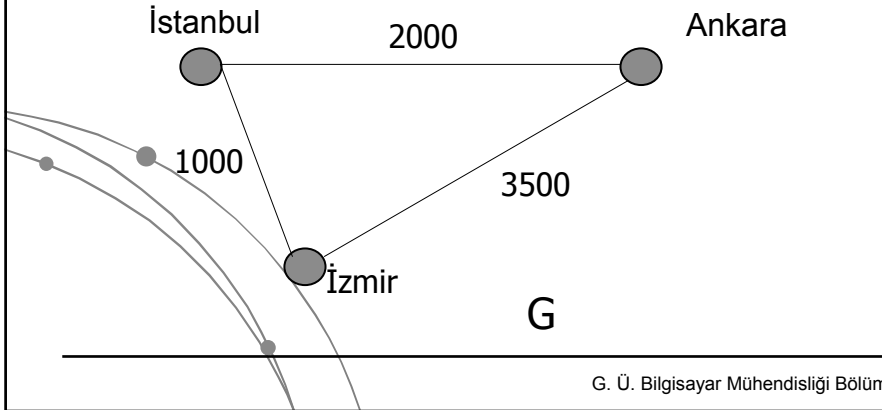
- $G(V, E)$ şeklinde gösterilen bir grafın alt grafı $H(U, F)$ ise $U \subseteq V$ ve $F \subseteq E$ olur.

Graflar (Terminoloji - devam)

Ağırlıklandırılmış graf

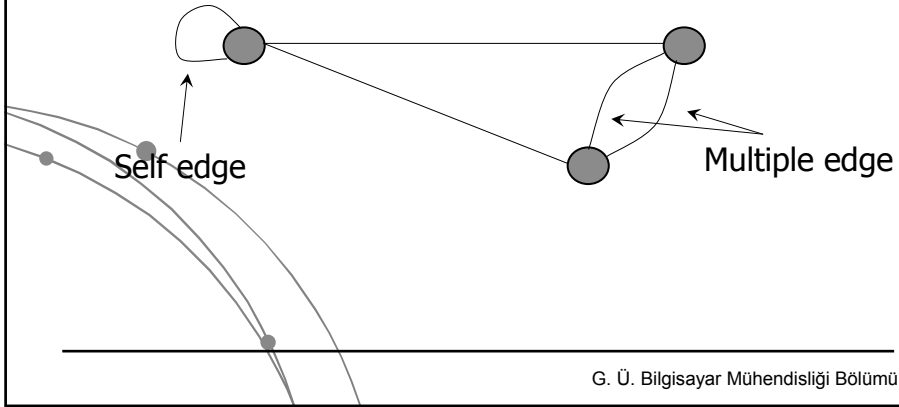
- Eğer $G(V, E)$ şeklinde gösterilen bir grafta her E kenarına bir ağırlık değeri atanmış ise ağırlıklandırılmış graf olarak adlandırılır.

Graflar (Terminoloji - devam)

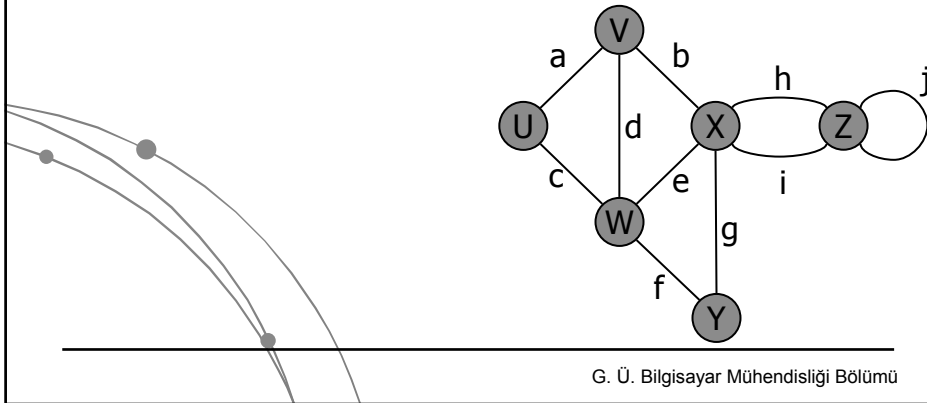
Multigraf

- Multigraf iki node arasında birden fazla kenara sahip olan veya bir node'un kendi kendisini gösteren kenara sahip olan graftır.

Graflar (Terminoloji - devam)

- a,b ve d kenarları V node'unun kenar bağlantılarıdır.
- X node'unun derecesi 5' tir.
- h ve i çoklu (multiple) kenarlardır.
- j kendi kendisine döngüdür (self loop).

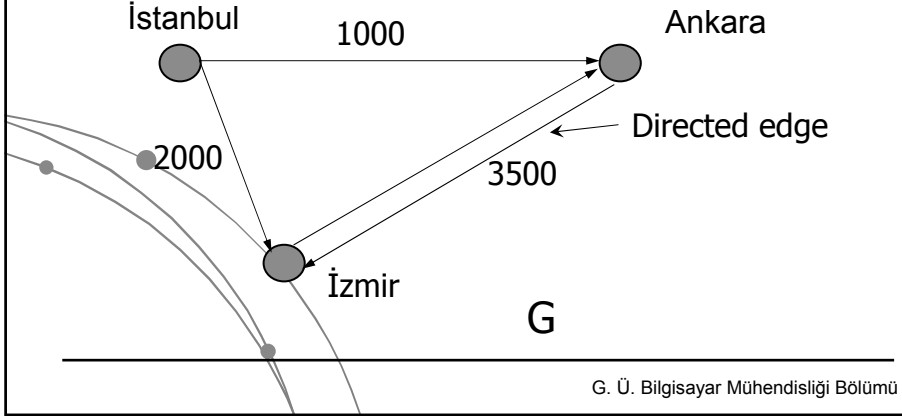

Graflar (Terminoloji - devam)

Yönlendirilmiş graf (Directed graph - Digraph)

- Eğer $G (V, E)$ şeklinde gösterilen bir grafta her E kenarı bir yöne (directed edge) sahipse G yönlendirilmiş graftır.

Graflar (Oluşturulması)

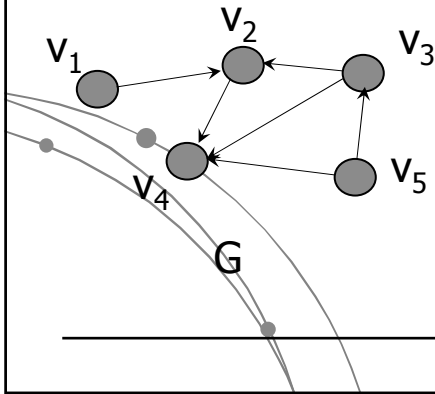
- Komşu matrisi (Adjacency matrix)
Graf iki boyutlu matrisle gösterilir.
- Komşu listesi (Adjacency list)
Graph n elemanlı m tane bağlı listeye gösterilir. n ilgili node'a komşu olan node sayısını, m ise toplam node sayısını ifade eder.

G. Ü. Bilgisayar Mühendisliği Bölümü

Graflar (Oluşturulması-Komşu Matrisi)

• Yönlendirilmiş graf için komşu matrisi

$$\text{Matris}[i][j] = \begin{cases} 1 & \text{if } (v_i, v_j) \in E \\ 0 & \text{if } (v_i, v_j) \notin E \end{cases}$$

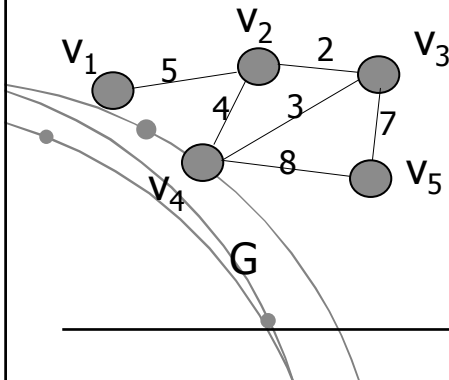
		1	2	3	4	5
		v_1	v_2	v_3	v_4	v_5
1	v_1	0	1	0	0	0
2	v_2	0	0	0	1	0
3	v_3	0	1	0	1	0
4	v_4	0	0	0	0	0
5	v_5	0	0	1	1	0

G. Ü. Bilgisayar Mühendisliği Bölümü

Graflar (Oluşturulması-Komşu Matrisi)

• Ağırlıklandırılmış ancak yönlendirilmemiş graf için komşu matrisi

$$\text{Matris}[i][j] = \begin{cases} w(v_i, v_j) & \text{if } (v_i, v_j) \in E \text{ or } (v_j, v_i) \in E \\ \infty & \text{otherwise} \end{cases}$$

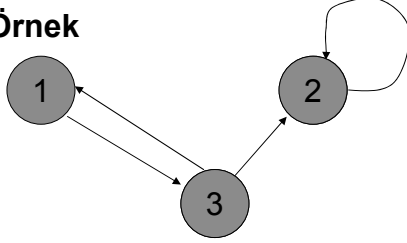

		1	2	3	4	5
		v_1	v_2	v_3	v_4	v_5
1	v_1	∞	5	∞	∞	∞
2	v_2	5	∞	2	4	∞
3	v_3	∞	2	∞	3	7
4	v_4	∞	4	3	∞	8
5	v_5	∞	∞	7	8	∞

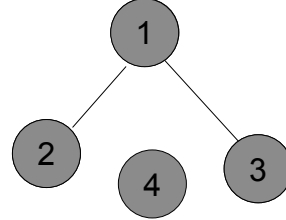
G. Ü. Bilgisayar Mühendisliği Bölümü

Graflar (Oluşturulması-Komşu Matrisi)

Örnek

	1	2	3
1	0	0	1
2	0	1	0
3	1	1	0

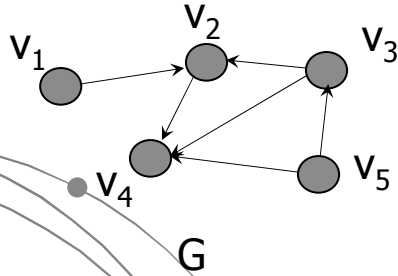

	1	2	3	4
1	0	1	1	0
2	1	0	0	0
3	1	0	0	0
4	0	0	0	0

G. Ü. Bilgisayar Mühendisliği Bölümü

Graflar (Oluşturulması-Komşu Listesi)

• Yönlendirilmiş graf için komşu listesi

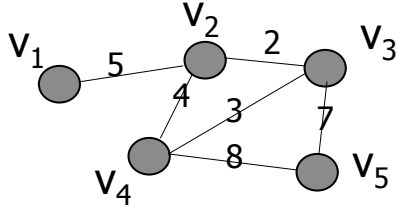

1	$v_1 \rightarrow v_2$
2	$v_2 \rightarrow v_4$
3	$v_3 \rightarrow v_2 \rightarrow v_4$
4	v_4
5	$v_5 \rightarrow v_3 \rightarrow v_4$

G. Ü. Bilgisayar Mühendisliği Bölümü

Graflar (Oluşturulması-Komşu Listesi)

- Yönlendirilmiş ve ağırlıklandırılmış graf için komşu listesi

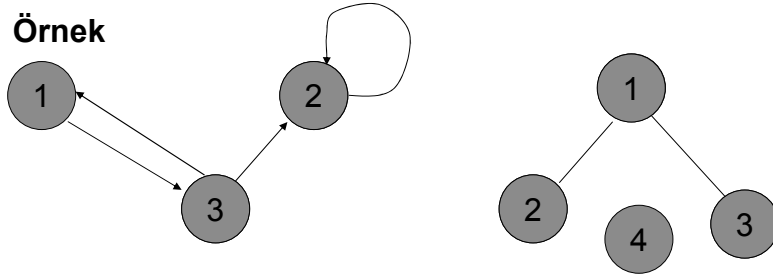

1	v_1	$\rightarrow v_2(5)$
2	v_2	$\rightarrow v_1(5) \rightarrow v_3(2) \rightarrow v_4(4)$
3	v_3	$\rightarrow v_2(2) \rightarrow v_4(3) \rightarrow v_5(7)$
4	v_4	$\rightarrow v_2(4) \rightarrow v_3(3) \rightarrow v_5(8)$
5	v_5	$\rightarrow v_3(7) \rightarrow v_4(8)$

G. Ü. Bilgisayar Mühendisliği Bölümü

Graflar (Oluşturulması-Komşu Listesi)

Örnek

1	$\rightarrow 3$
2	$\rightarrow 2$
3	$\rightarrow 1 \rightarrow 2$

1	$\rightarrow 2 \rightarrow 3$
2	$\rightarrow 1$
3	$\rightarrow 1$
4	$\rightarrow$

G. Ü. Bilgisayar Mühendisliği Bölümü

Graflar (Komşu Matrisi-Komşu Listesi)

• Avantajları dezavantajları

Komşu matrisi

- Çok fazla alana ihtiyaç duyar.
- Daha az hafızaya ihtiyaç duyulması için sparse matris tekniklerinin kullanılması gerekir.
- Herhangi iki node'un komşu olup olmadığına çok kısa sürede karar verilebilir.

Komşu listesi

- Bir node'un tüm komşularına hızlı bir şekilde ulaşılır.
- Daha az alana ihtiyaç duyar.
- Oluşturulması matrise göre daha zor olabilir.

G. Ü. Bilgisayar Mühendisliği Bölümü

Graflar (Dolaşma - Traversal)

• Depth first dolaşma

- Bir v node'una gidildikten sonra v node'unun bir komşusu seçilir ve ziyaret edilir. Ardından onun bir komşusu seçilir ve ard arda komşu seçimi yapılarak devam edilir. Komşu kalmadığında geri dönülür.

• Breadth first dolaşma

- Bir v node'una gidildikten sonra v node'unun sırasıyla tüm komşu node'larına gidilir ardından tüm komşu node'ların komşu node'larına gidilir.

G. Ü. Bilgisayar Mühendisliği Bölümü

Graflar (Dolaşma - Traversal)

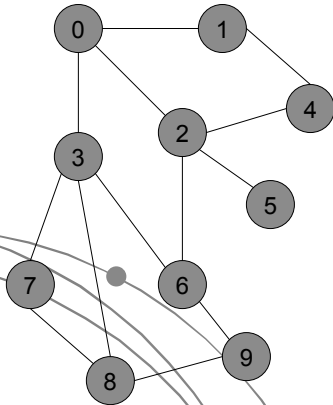
• Depth first arama işlem adımları

1. Önce bir başlangıç node'u seçilir ve ziyaret edilir.
2. Seçilen node'un bir komşusu seçilir ve ziyaret edilir.
3. 2.adım ziyaret edecek komşu kalmayınca kadar tekrar edilir.
4. Komşu kalmadığında tekrar geri dönölür ve önceki ziyaret edilmiş node'lar için adım 2 ve 3 tekrar edilir.

G. Ü. Bilgisayar Mühendisliği Bölümü

Graflar (Dolaşma - Traversal)

• Depth first arama

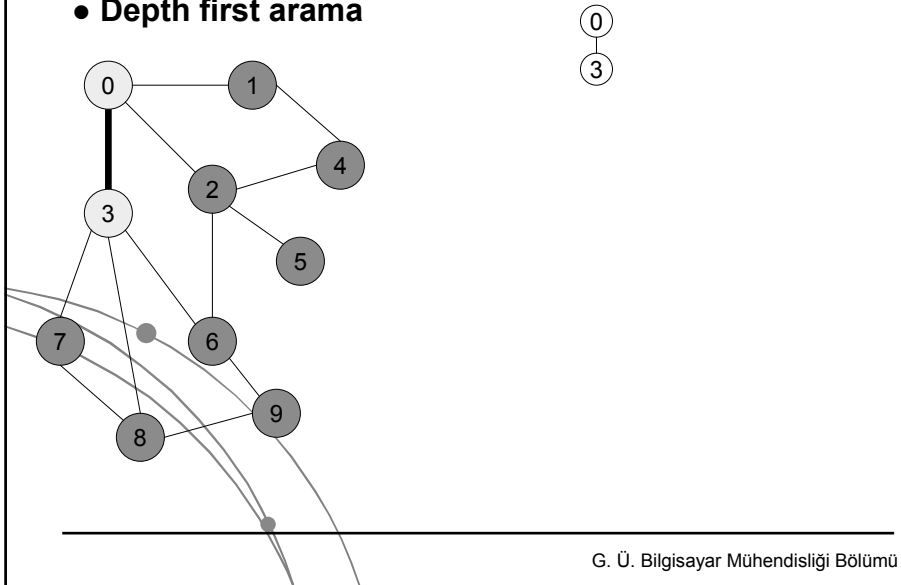

1. `s` node'unu seç
2. `visit s`
`// örn. ekrana yaz`
3. `for each edge <s, U>`
`// U komşu node`
4. `if U is not visit`
5. `DFS(G, U)`

G. Ü. Bilgisayar Mühendisliği Bölümü

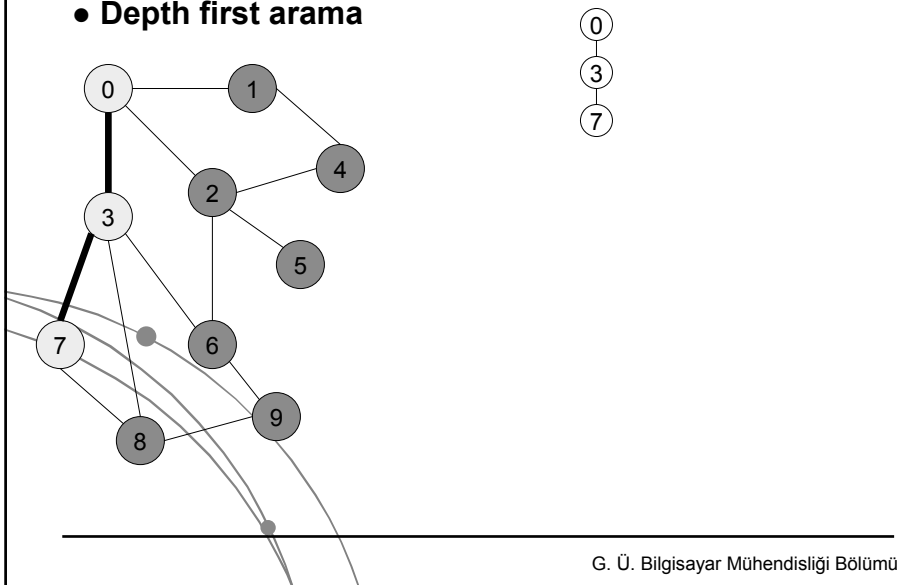
Graflar (Dolaşma - Traversal)

• Depth first arama

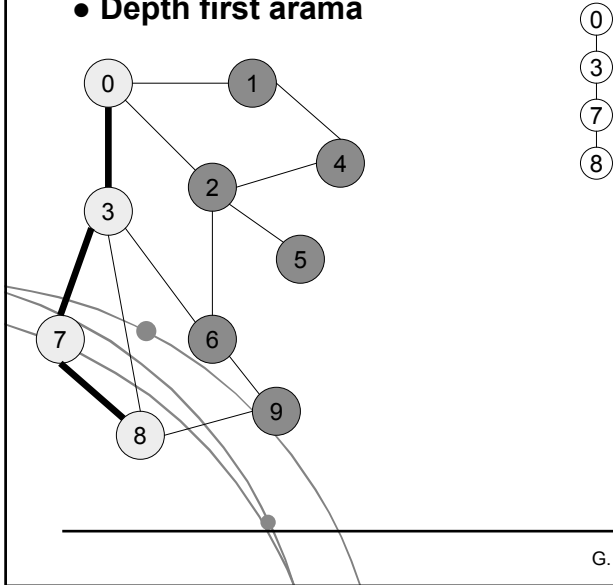
Graflar (Dolaşma - Traversal)

• Depth first arama

Graflar (Dolaşma - Traversal)

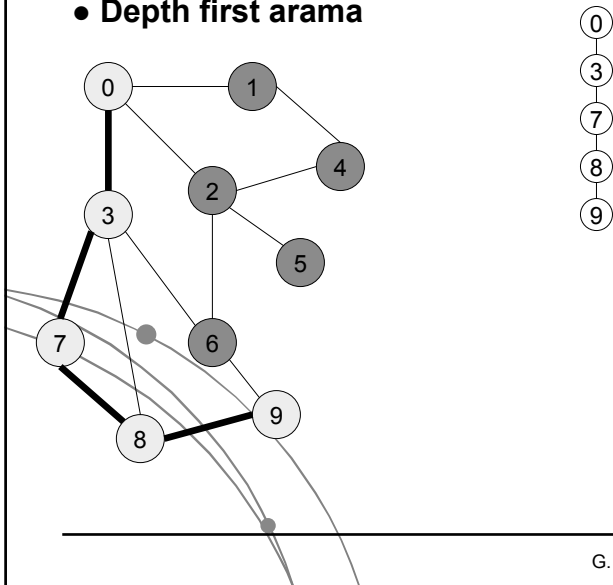
• Depth first arama

G. Ü. Bilgisayar Mühendisliği Bölümü

Graflar (Dolaşma - Traversal)

• Depth first arama

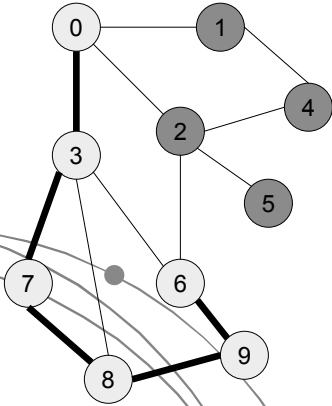

G. Ü. Bilgisayar Mühendisliği Bölümü

Graflar (Dolaşma - Traversal)

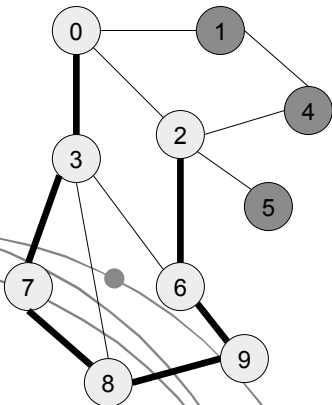
• Depth first arama

G. Ü. Bilgisayar Mühendisliği Bölümü

Graflar (Dolaşma - Traversal)

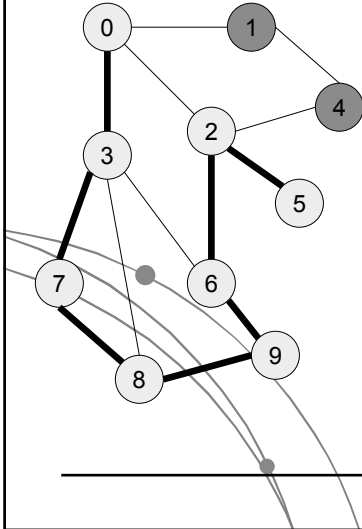
• Depth first arama

G. Ü. Bilgisayar Mühendisliği Bölümü

Graflar (Dolaşma - Traversal)

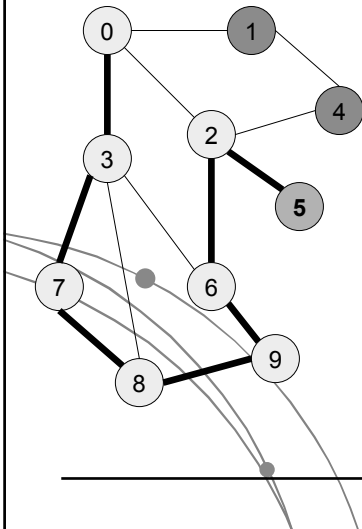
• Depth first arama

G. Ü. Bilgisayar Mühendisliği Bölümü

Graflar (Dolaşma - Traversal)

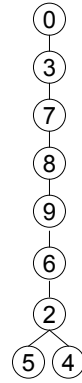
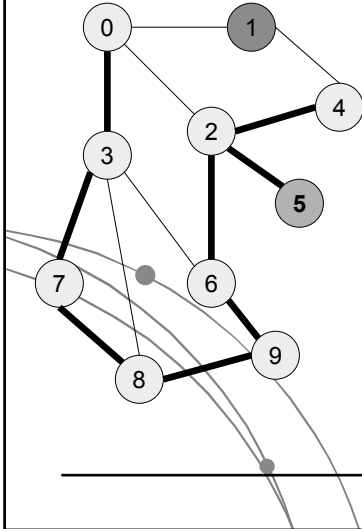
• Depth first arama

G. Ü. Bilgisayar Mühendisliği Bölümü

Graflar (Dolaşma - Traversal)

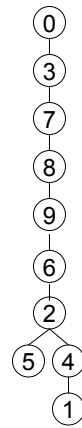
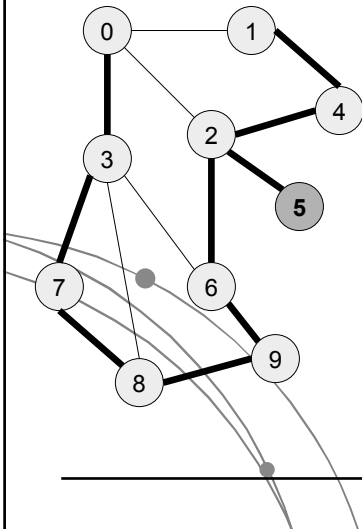
• Depth first arama

G. Ü. Bilgisayar Mühendisliği Bölümü

Graflar (Dolaşma - Traversal)

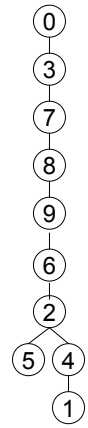
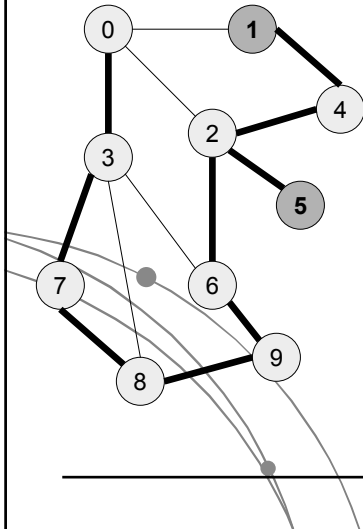
• Depth first arama

G. Ü. Bilgisayar Mühendisliği Bölümü

Graflar (Dolaşma - Traversal)

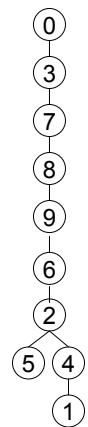
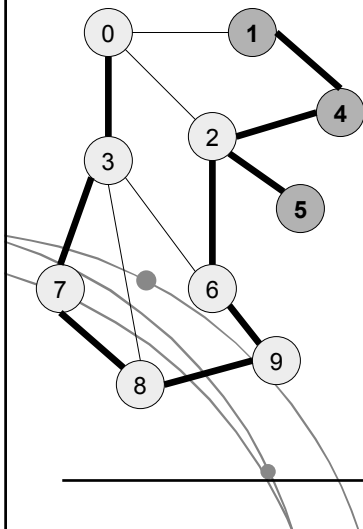
- Depth first arama

G. Ü. Bilgisayar Mühendisliği Bölümü

Graflar (Dolaşma - Traversal)

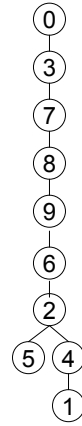
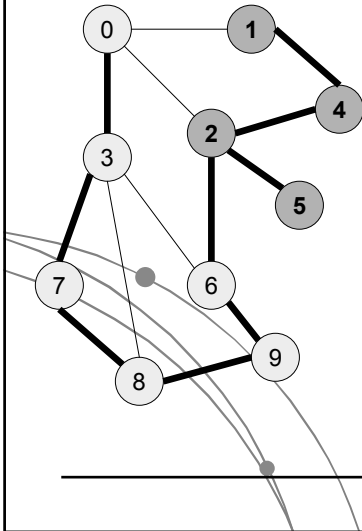
- Depth first arama

G. Ü. Bilgisayar Mühendisliği Bölümü

Graflar (Dolaşma - Traversal)

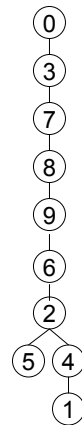
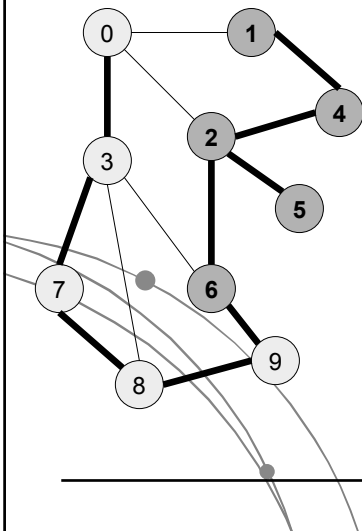
• Depth first arama

G. Ü. Bilgisayar Mühendisliği Bölümü

Graflar (Dolaşma - Traversal)

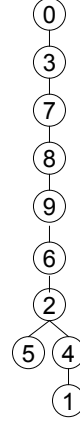
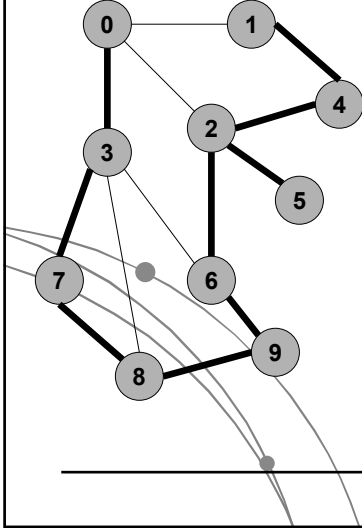
• Depth first arama

G. Ü. Bilgisayar Mühendisliği Bölümü

Graflar (Dolaşma - Traversal)

• Depth first arama

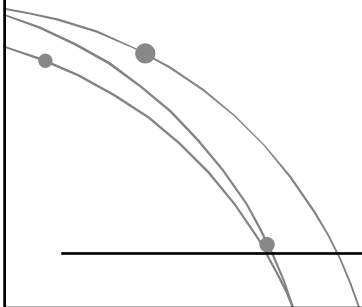

G. Ü. Bilgisayar Mühendisliği Bölümü

Graflar (Dolaşma - Traversal)

• Breadth first arama işlem adımları

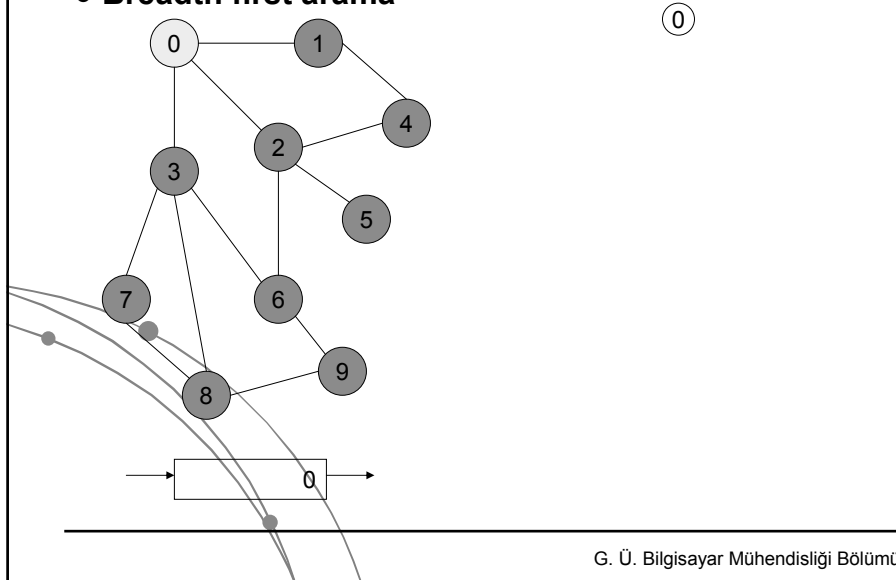
1. Breadth first arama ağaçlardaki level order aramaya benzer.
2. Seçilen node'un tüm komşuları sırayla seçilir ve ziyaret edilir.
3. Her komşu queue içerisine atılır.
4. Komşu kalmadığında Queue içerisindeki ilk node alınır ve 2.adıma gidilir.

G. Ü. Bilgisayar Mühendisliği Bölümü

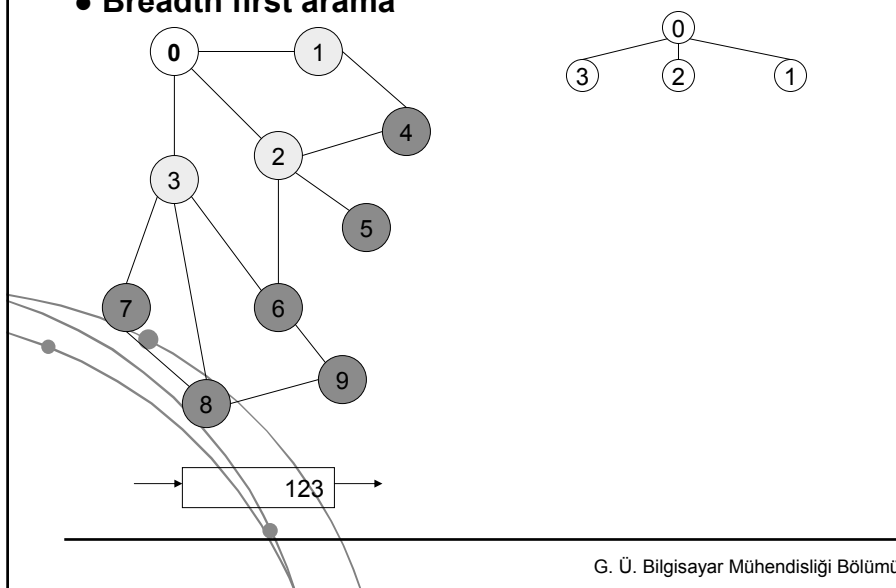
Graflar (Dolaşma - Traversal)

• Breadth first arama

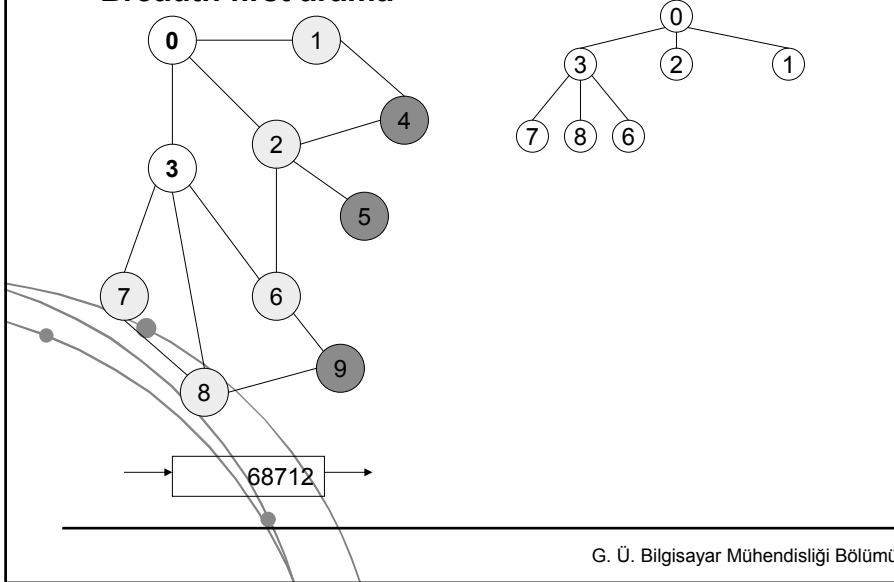
Graflar (Dolaşma - Traversal)

• Breadth first arama

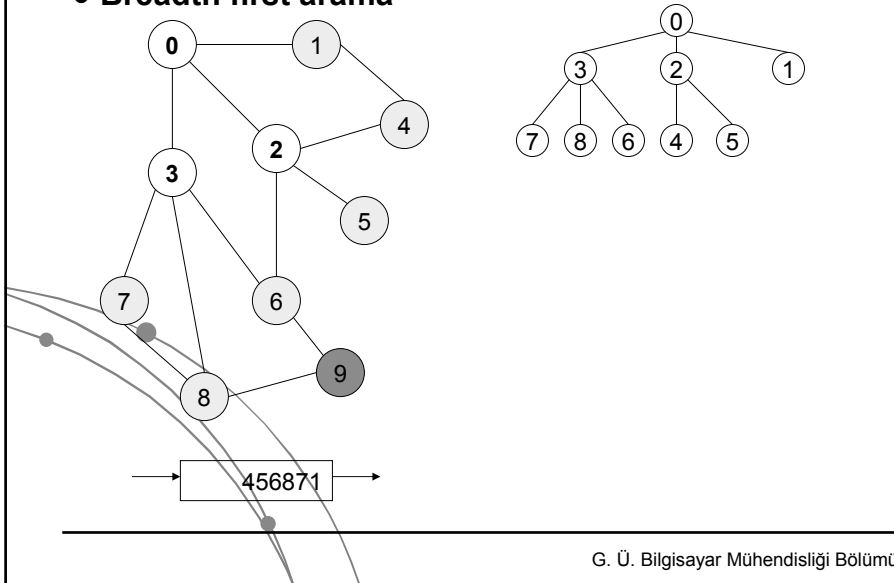
Graflar (Dolaşma - Traversal)

- Breadth first arama

Graflar (Dolaşma - Traversal)

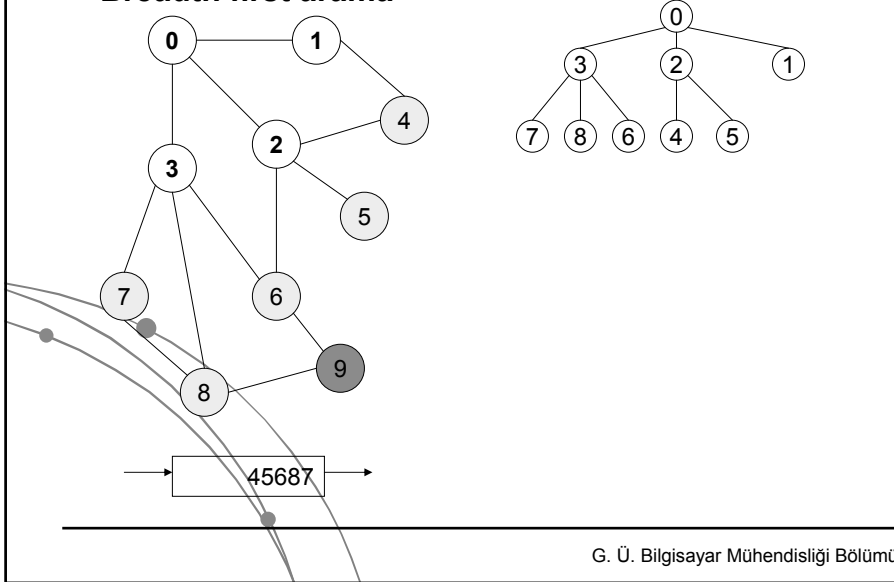
- Breadth first arama

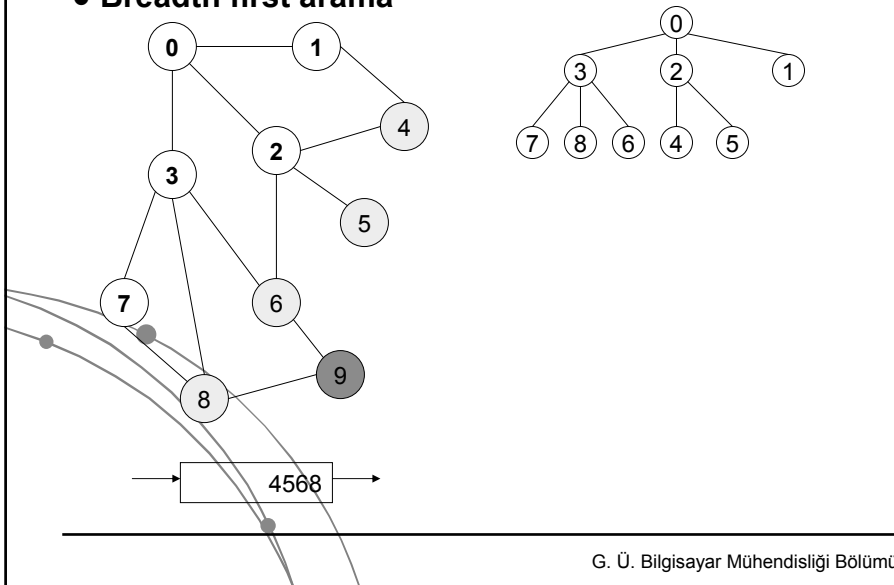
Graflar (Dolaşma - Traversal)

- Breadth first arama

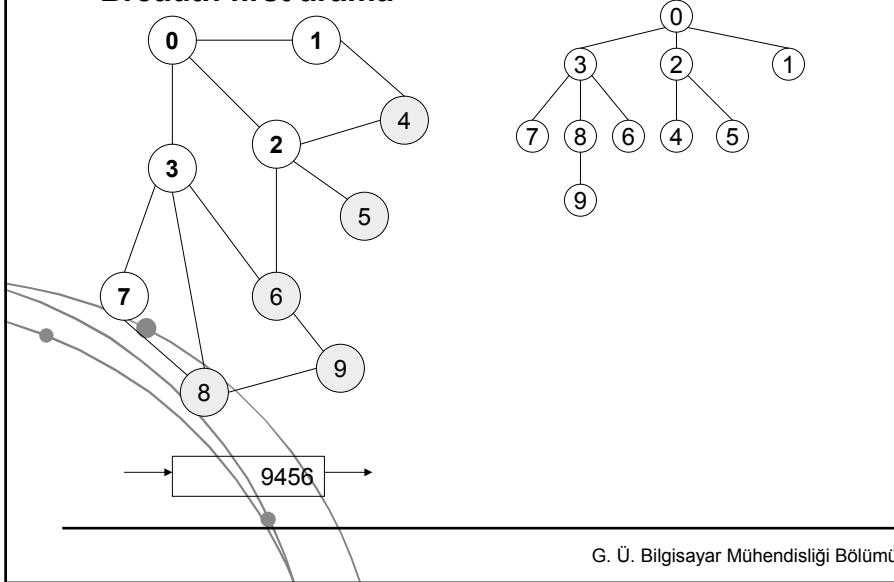
Graflar (Dolaşma - Traversal)

- Breadth first arama

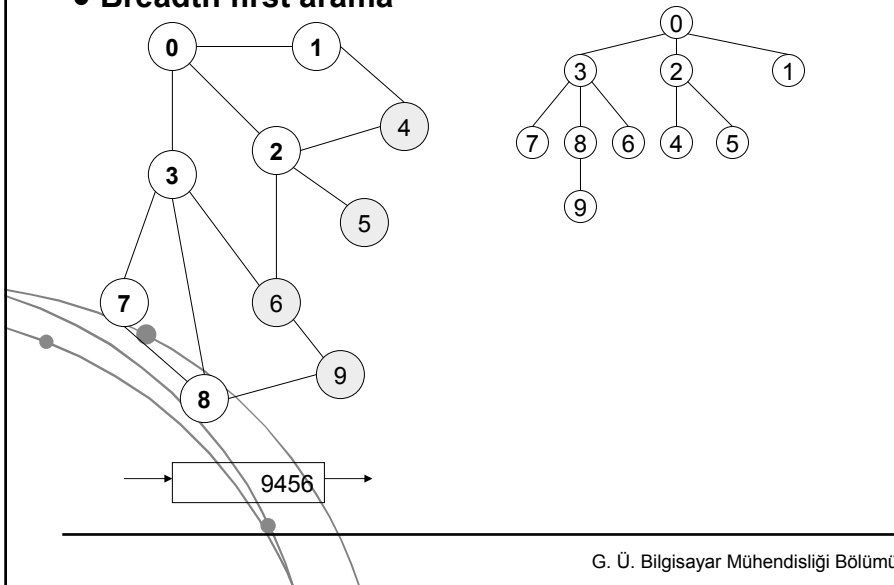
Graflar (Dolaşma - Traversal)

- Breadth first arama

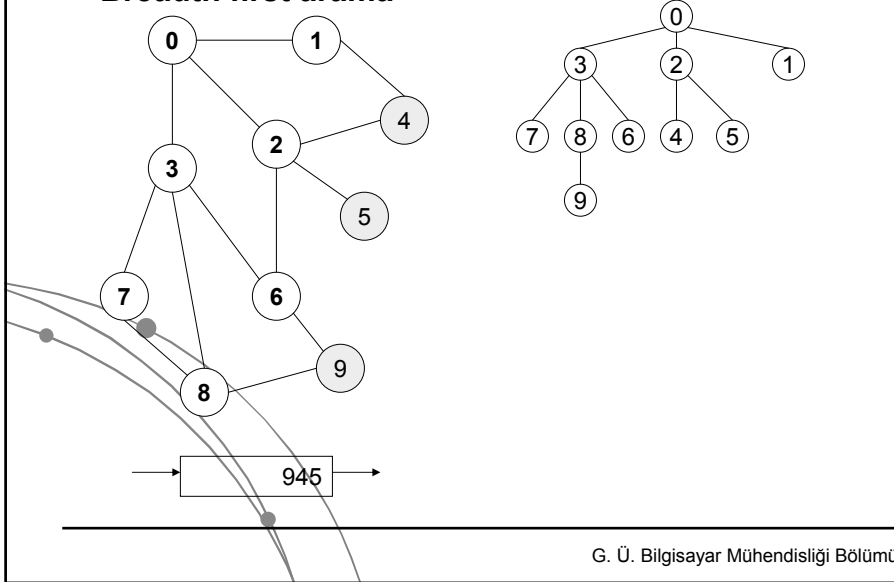
Graflar (Dolaşma - Traversal)

- Breadth first arama

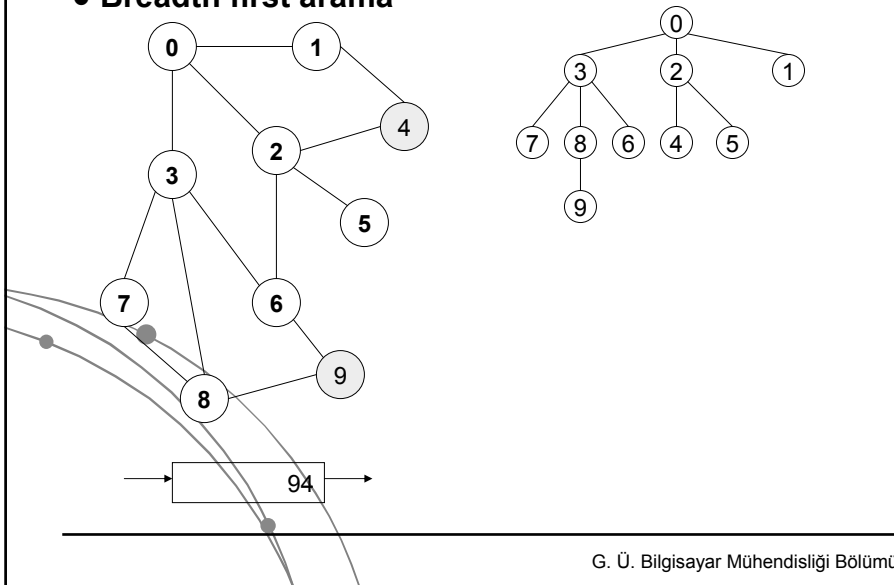
Graflar (Dolaşma - Traversal)

• Breadth first arama

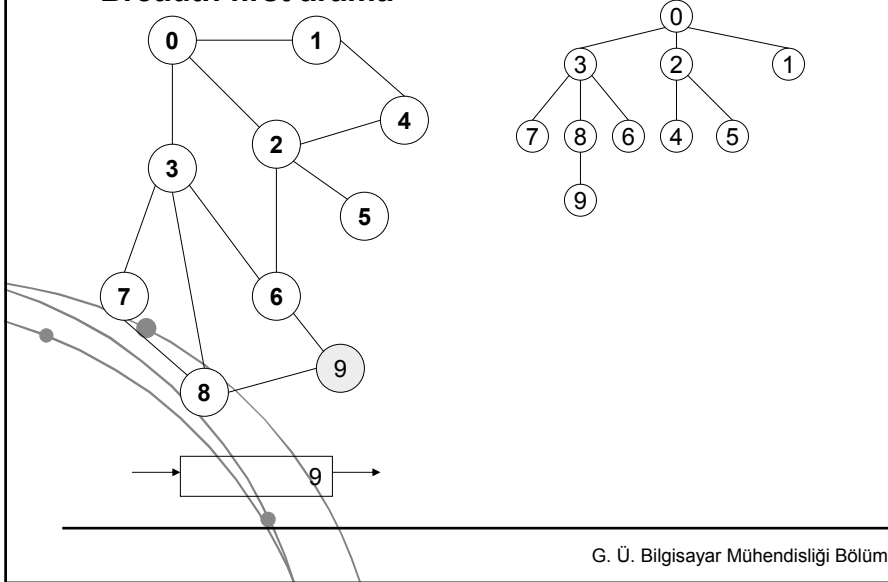
Graflar (Dolaşma - Traversal)

• Breadth first arama

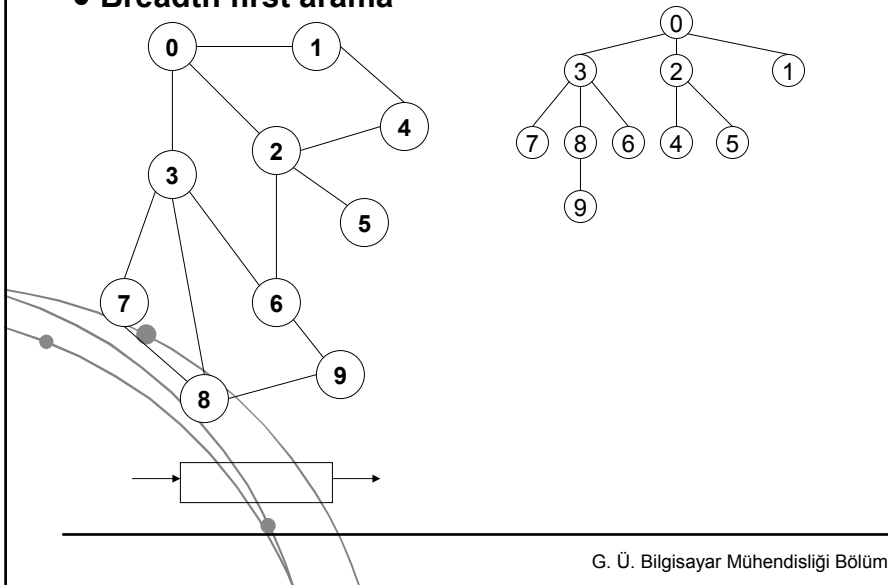
Graflar (Dolaşma - Traversal)

• Breadth first arama

Graflar (Dolaşma - Traversal)

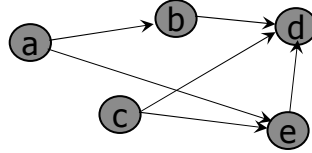
• Breadth first arama

Graflar (Topolojik sıralama)

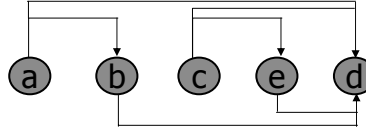
• Topolojik sıralama

- Topolojik sıralama bir graftaki tüm node'ların doğrusal sıralamasıdır.
- Node'lar arasında öncelik sırası gözönüne alınır.

- Örnekteki grafta topolojik sıralama aşağıdaki gibi yapılabilir.

- 1- a, c, b, e, d
- 2- c, a, b, e, d

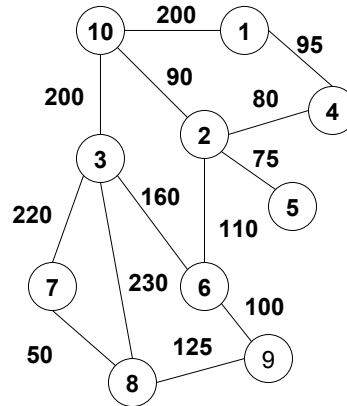
G. Ü. Bilgisayar Mühendisliği Bölümü

Graflar

Haftalık Ödev:

- 10 tane şehir için bir graf yapısı oluşturunuz. Her şehirden komşu şehirlere olan uzaklık kenar ağırlıkları olarak kullanılacaktır.

- Herhangi bir şehirden başlayarak tüm şehirleri dolaşmak için gerekli olan algoritmayı depth first dolaşmayla yapınız.

G. Ü. Bilgisayar Mühendisliği Bölümü